

**SPECIAL
STORIES**

สมเด็จพระสังฆราช พระองค์ที่ 20 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

เรื่อง ธัญลักษณ์ รัตนกุล ภาพปกและภาพประกอบ พิรพันธุ์ วิจิตรกรวิน

วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2560 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร เสด็จพระราชดำเนินในการพระราชพิธี สถาปนาสมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (อัมพร อมฺพโร) เจ้าอาวาส วัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร ขึ้นเป็นสมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ 20 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ณ พระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม หลังการสิ้นพระชนม์ของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2556 ที่ผ่านมา

ชีวิตที่เรียบง่ายสนองพระประวัติและพระจริยวัตรอันงดงามเรียบง่ายของพระอริยสงฆ์อันควรแก่การกราบไหว้

7 สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก มีพระชนมายุ 89 พรรษา พรรษา 68 มีพระนามเดิมว่า อัมพร ประสัถตพงษ์ ประสูติเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2470 ตรงกับวันอาทิตย์ แรม 12 ค่ำ เดือน 7 ปีเถาะ จุลศักราช 1289 พระองค์เป็นชาวราชบุรีโดยกำเนิด และเป็นบุตรคนที่ 2 จากพี่น้องทั้งหมด 9 คน พระชนกชื่อนายนับ ส่วนพระชนนีชื่อนางตาล ประสัถตพงษ์ ทั้งสองท่านประกอบอาชีพค้าขาย

พระเทพสุเมธี (ไสว วฑฺฒโน) เจ้าอาวาสวัดศรีสุริยวงศาราม จังหวัดราชบุรี คือพระอนุชาคนที่ 4 ในจำนวนพี่น้อง 9 คน ท่านเล่าให้ฟังว่า เดิมที่ท่านตั้งใจจะบวชเป็นสามเณรเพียงชั่วคราวแล้วจะไปเรียนต่อ แต่โยมยายไม่ยอมให้สึก โดยบอกว่าให้บวชอย่างนี้ดีแล้ว มองดูเณรสง่าดี ประกอบกับโดยส่วนตัวท่านชอบเรียนอักษรธรรมและบาลีจึงได้บวชเรียนมาเรื่อยๆ จนกระทั่งอายุครบ 21 ปีบรรพชาจึงเข้าพิธีอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ วัดศรีสุริยวงศาราม โดยมีพระศรีธรรมานุศาสตร์เป็นพระอุปัชฌาย์

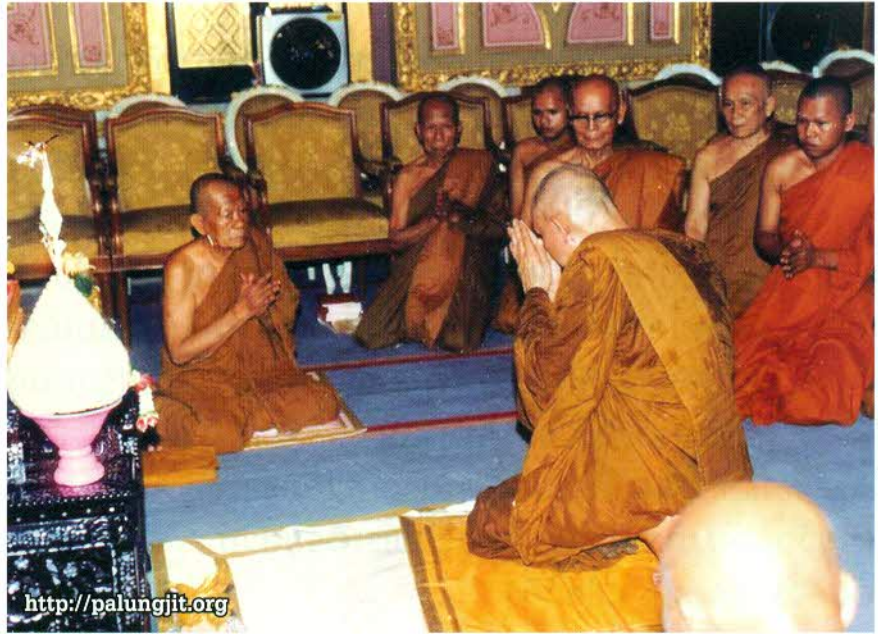
2 พระองค์ศึกษาจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่โรงเรียนเทวนุเคราะห์ กองบินน้อยที่ 4 ตำบลโคกกระเทียม อำเภอมือเืองฯ จังหวัดลพบุรี จนเมื่อพระชนมายุได้ 10 พรรษา (พ.ศ. 2480) ได้บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดสัตตนารถปริวัตร ตำบลหน้าเมือง อำเภอมือเืองฯ จังหวัดราชบุรี โดยมีพระธรรมเสนานิ (เงิน นันโท) เจ้าคณะจังหวัดราชบุรีเป็นพระอุปัชฌาย์ หลังจากนั้นทรงย้ายไปจำพรรษาที่วัดตรีญาติ ตำบลพงสวาย อำเภอมือเืองฯ จังหวัดราชบุรี เพื่อศึกษาพระปริยัติธรรม

<http://th.wikipedia.org>

3

พระองค์มีพระอัจฉริยภาพ และสนพระทัยศึกษา พระพุทธศาสนามาตั้งแต่ ยังทรงพระเยาว์ โดยเมื่อ พ.ศ. 2483 ทรงสอบได้ นักธรรมชั้นตรี ปีต่อมาทรงสอบได้ นักธรรมชั้นโท พ.ศ. 2486 ทรงสอบได้ นักธรรมชั้นเอกและได้เปรียญธรรม 3 ประโยค และเมื่อ พ.ศ. 2488 ทรง สอบได้เปรียญธรรม 4 ประโยค

<http://palungjit.org>

4

จากนั้นในปี พ.ศ. 2490 ทรงย้ายมาจำพรรษา ณ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร โดยสมเด็จพระพุทธปาพจนบดี (ทองเจือ จินตาคโร) เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่ พระจินตากรมนี้พามาฝากกับสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสโน) และได้เข้าพิธีอุปสมบทเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2491 ณ พัทธสีมาวัดราชบพิธฯ โดยมีสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสโน) เป็นพระอุปัชฌาย์ และสมเด็จพระพุทธปาพจนบดี (ทองเจือ จินตาคโร) ครั้งดำรง สมณศักดิ์ที่พระจินตากรมนี้เป็นพระกรรมวาจาจารย์

5

หลังอุปสมบทแล้วทรงศึกษาพระปริยัติธรรมที่สำนักเรียนวัดราชบพิธฯ และสามารถสอบได้เปรียญธรรม 5 ประโยคเมื่อ พ.ศ. 2491 และสอบ ได้เปรียญธรรม 6 ประโยคเมื่อ พ.ศ. 2493 ต่อมาทรงศึกษาต่อที่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร) เป็นนักเรียนรุ่นที่ 5 และ จบปริญญาตรีสาขาศาสนศาสตร์บัณฑิต เมื่อปี พ.ศ. 2500

อมรินทร์ทีวี

บ้านเกิดของสมเด็จพระสังฆราช
ที่จังหวัดราชบุรี

6

พ.ศ. 2509 ทรงเข้าอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศรุ่นแรก ก่อนเดินทางไปศึกษาต่อระดับปริญญาโท ณ มหาวิทยาลัย

Banaras Hindu เมืองพาราณสี ประเทศอินเดีย ทรงจบการศึกษาด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีเมื่อปี พ.ศ. 2512 หลังจากนั้นพระองค์ทรงทำหน้าที่เป็นอาจารย์สอนด้านกฎหมายพระและพระธรรมวินัยที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยอยู่ระยะหนึ่ง ทรงเป็นครูที่เก่งมากจนหาผู้ใดเทียบได้ยาก เพราะการสอนของพระองค์เน้นให้ลูกศิษย์รู้จักวิเคราะห์เป็น ไม่เน้นสอนให้ท่องจำ พระเถระที่เรียนกับพระองค์จึงมีความรู้แตกฉาน

7

ในปี พ.ศ. 2516 ทรงเป็นหัวหน้าพระธรรมทูตนำพระพุทธศาสนาไปเผยแผ่ที่นครซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย นับเป็นพระธรรมทูตรุ่นแรกของคณะสงฆ์ธรรมยุตที่เดินทางไปวางรากฐานพระพุทธศาสนาในประเทศนี้ เป็นแบบอย่างแก่สหธรรมิกรุ่นหลัง และทำให้พระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทมีความมั่นคง เพราะมีทั้งวัดและพระสงฆ์ประจำอยู่ที่รัฐนี้ ก่อนขยายไปยังเมืองใหญ่อีกหลายเมือง เช่น แคนเบอร์รา เมลเบิร์น และดาร์วิน เป็นต้น

8

ในปี พ.ศ. 2551 พระองค์ทรงขึ้นเป็นเจ้าอาวาสวัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร แทนสมเด็จพระพุทธปาพจนบดี (ทองเจือ จินฺตภาโธ) ซึ่งมรณภาพ

<https://regional.kachon.com>

วัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหารเป็นที่ประทับของ สมเด็จพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ 3 พระองค์ สมเด็จพระสังฆราชอีก 2 พระองค์ที่เคยประทับ ณ อาคารแห่งนี้ คือ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ สมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ 11 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสโน) สมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ 18 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์

9

ปี พ.ศ. 2552 สภามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยถวายปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาพุทธศาสตร์ และต่อมาในปี พ.ศ. 2553 สภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ถวายปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาธรรมนิเทศ เนื่องจากเห็นว่าพระองค์บำเพ็ญศาสนกิจ นำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่พระพุทธศาสนาและประเทศชาติ ต่อมาในปี พ.ศ. 2554 ทรงเป็นนายกสภามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยจวบจนปัจจุบัน

10

ลำดับสมณศักดิ์

พ.ศ. 2514 เป็นพระราชอาคันตุกะชั้นสามัญที่ พระปริยัติกิจ

พ.ศ. 2524 เป็นพระราชอาคันตุกะชั้นราชที่ พระราชสารสุธี

พ.ศ. 2533 เป็นพระราชอาคันตุกะชั้นเทพที่ พระเทพเมธาภรณ์

พ.ศ. 2538 เป็นพระราชอาคันตุกะชั้นธรรมที่ พระธรรมเมธาภรณ์

พ.ศ. 2543 เป็นพระราชอาคันตุกะเจ้าคณะรองชั้นหิรัญบัฏหรือรองสมเด็จพระราชาคณะที่ พระสาสนโสภณ

เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2552 เนื่องในโอกาสสมทวงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 82 พรรษา พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระราชาคณะชั้นสุพรรณบัฏที่ “สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ พิพัฒนพงศ์วิสุต พุทธปาจนานุศาสน์วาสนวรางกูร วิบูลศีลสมาจารวัตรสุนทร ตรีปิฎกธรรมวราลงกรณวิภูษิต ธรรมยุตติกคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี อรัณยवास” สถิต ณ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร พระอารามหลวง กรุงเทพมหานคร มีฐานานุกิตติตั้งฐานานุกรมได้ 10 รูป

“ถ้าเรามีธรรมะ
อยู่ในใจของเรามาก ๆ
เราจะให้อภัย
ซึ่งกันและกันได้มากขึ้น

เมื่อมีการอภัย
ให้กันได้มากขึ้น
ความแค้นเคียดในใจ
ก็จะไม่มี

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ
สมเด็จพระสังฆราช
สกลมหาสังฆปริณายก

Secret

“การปฏิบัติธรรม
คือการปฏิบัติตามคำสอน
ของพระพุทธองค์
คำสอนของพระพุทธองค์
นั้นเล่ามาจากสรวงสวรรค์

หรือพระเจ้าประทานให้ก็ไม่ใช่
แต่เป็นสำธรรมาวจนะ
หรือสภาวะธรรม
ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ
สมเด็จพระสังฆราช
สกลมหาสังฆปริณายก

Secret

พระนามของ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อมฺพรมหาเถร) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ตามที่จารึกใน พระสุพรรณบัฏคือ

“สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สุขุมธรรมวิธานธำรง สกลมหาสังฆปริณายก ตรีปิฎกธำรง อัมพรวิธานสังฆวิสุต ปาพจนุตตมสาสนโสภณ กิตตินิรมลครุฐานีเยบัณฑิต วิชา-ลงกรณ์วิศรปลันนาภิสิตประกาศ วิสารทนาถธรรมทูตาทิวิม ทศมินทรสมมุติปฐมสกลคณานิเบศร ปวิธเนติโยภาสวาสนวงศ-วิวัฒ พุทธบริษัทคารวสถาน วิบูลีสถิตสมาจารวัตรวิปัสสนสุนทร ชินวรมหาหนึ่งศานุศิษย์ บวรธรรมบพิตร สมเด็จพระสังฆราช”

ในหนังสือพระประวัติสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อมฺพรมหาเถร) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ซึ่งคณะสงฆ์วัดราชบพิธฯ จัดพิมพ์ถวาย ระบุความหมายไว้ว่า

“สมเด็จพระผู้มีญาณสืบมาแต่วงศ์พระอริยเจ้า ทรงเป็นผู้มีธรรมวิสัยอันละเอียดอ่อน ทรงเป็นผู้นำพระสงฆ์ใหญ่

ทั้งปวง ทรงเป็นอาจารย์ผู้ทรงไว้ซึ่งพระปริยัติธรรมคือพระไตรปิฎก ทรงปรากฏ พระนามฉายาในทางสงฆ์ว่า อมฺพโร ทรงดงามในพระศาสนาด้วยทรงพระปรีชา กว้างขวางในพระอุดมปาพจน์คือพระธรรมวินัย ทรงดำรงพระเกียรติโดยปราศจาก มลทิน และทรงเป็นครู สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสถาปนาด้วยเหตุที่ทรง พระราชศรัทธาเลื่อมใส ทรงเป็นที่พึ่งผู้แก่กล้าและมีพระปรีชาฉลาดเฉลียว ทรงเป็นผู้ยังความเจริญแก่กิจการพระธรรมทูต ทรงเป็นใหญ่ในสงฆ์ทั้งปวง (คือทรงเป็นสมเด็จพระสังฆราช) พระองค์แรกที่ได้รับพระราชทานสถาปนาใน รัชกาลที่ 10 ทรงยังแสงสว่างแห่งแบบอย่างอันดีงามให้บังเกิด โดยเจริญรอยตาม สมเด็จพระอุปัชฌาย์ คือ สมเด็จพระสังฆราช (วาสนมหาเถร) ทรงเป็นที่ตั้ง แห่งความเคารพของพุทธบริษัท ทรงดงามในพระวิปัสสนาธุระ ทรงพระ-คิลาจารวัตรอันไพบูลย์ ทรงเป็นอนุศิษย์ผู้สืบวงศ์สมณะมาแต่พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราลงกรณ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า ทรงเป็นเจ้าผู้เจริญในทาง ธรรม ทรงเป็นราชาแห่งหมู่สงฆ์”

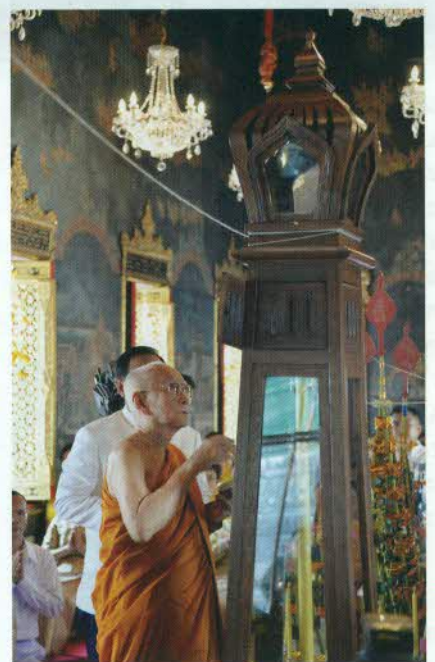

<http://www.manager.co.th>

77 พระองค์ทรงเป็นลูกศิษย์หลวงปู่ฝั้น อาจาโร ที่มีสมณศักดิ์สูงสุดในปัจจุบัน คือ เป็นสมเด็จพระสังฆราช ทรงเคารพศรัทธาหลวงปู่ฝั้นมาก สมัยที่ทรงผนวชใหม่ๆ นั้น ทรงเดินทางติดตามไปฟังเทศน์จากหลวงปู่ฝั้นอย่างสม่ำเสมอ เมื่อครั้งแสดง ธรรมแก่ศิษยานุศิษย์ ทรงพูดถึงหลวงปู่ฝั้นไว้ตอนหนึ่งว่า

“อาตมาได้เคยฟังท่านอาจารย์ใหญ่ (ฝั้น อาจาโร) ตั้งแต่ครั้งแรกที่ได้มากราบท่าน ท่าน กล่าวว่ ‘ทำใจให้สบาย’ ซึ่งยังปรากฏติดอยู่ในใจจนบัดนี้ คำว่าทำใจให้สบายในสำเนียงของท่าน รู้สึกว่าจับใจ ฟังแล้วทำให้ใจสบายตาม ซึ่งยังไม่ทราบว่าจะถ่ายทอดคำนี้ออกมาให้ท่านทั้งหลาย ทราบกันได้อย่างไร

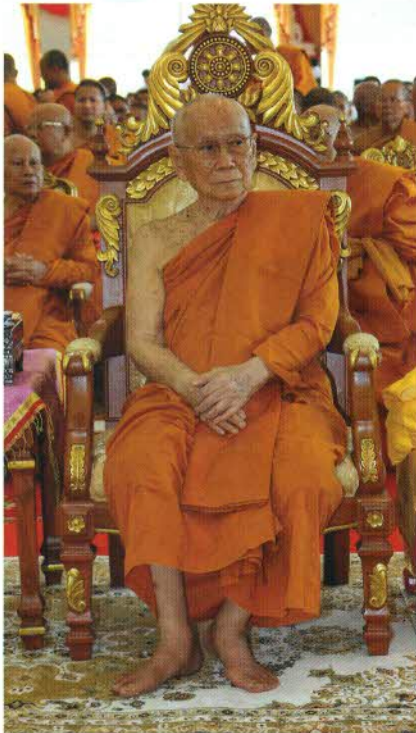
“ถ้าเราศึกษาค้นคว้าปฏิบัติธรรม เราคงจะได้อย่างที่อาจารย์ใหญ่ท่านบอกให้ฟังว่า ทำใจ ให้สบายได้ ก็ขอให้ทุกท่านประสบความสำเร็จคือความสบายใจ ทำใจให้สบาย”

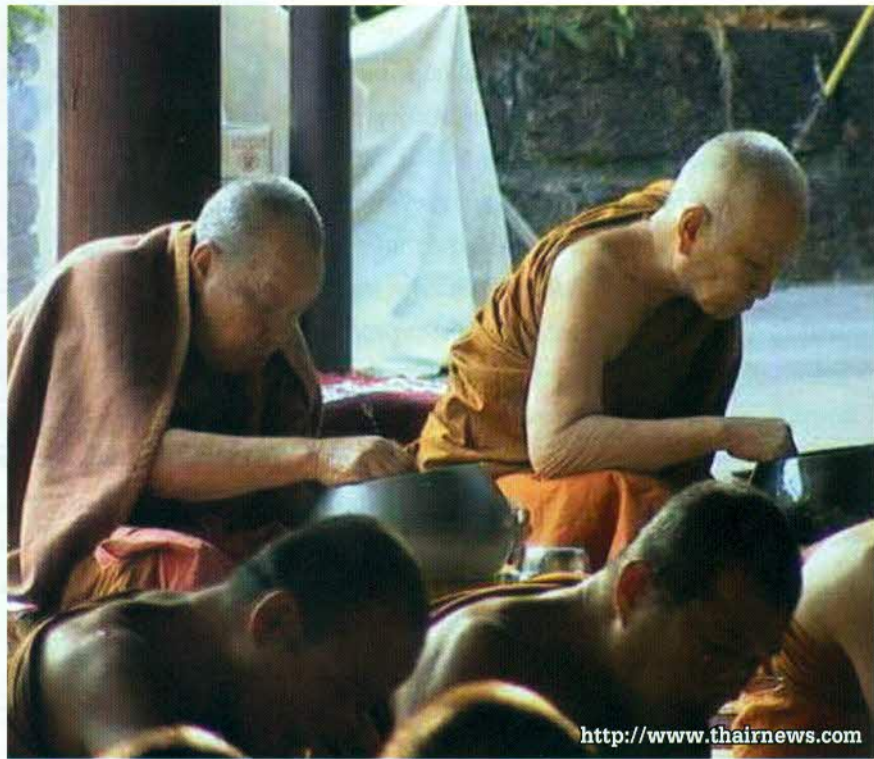
แม้พระองค์เป็นพระราชกณะชั้นผู้ใหญ่ แต่ก็ไม่ถือพระองค์ ดังที่พระสุปฏิปันโน หลายท่านได้กล่าวถึงเมื่อได้พบพระองค์ว่า ทรง เป็นพระที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบมาโดยตลอด ทั้งยังมีความสมณะ มีวัตรปฏิบัติทั้งดงาม เรียบง่าย ทรงไว้ซึ่งพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด มีความเมตตา อ่อนโยน และใจเย็น

12

ความสมณะ ใจดี และมีเมตตาสูงของ พระองค์ทำให้ลูกศิษย์ใกล้ชิดกลายเป็น เสียงเดียวกันว่า “ท่านเป็นพระที่กราบได้ อย่างสนิทใจ ท่านเจ้าระเบียบ และมักกำชับ พระเณรอยู่เสมอว่าให้เคร่งครัดในพระธรรมวินัย ไม่ให้รับเงิน ไม่ให้เอาเงินใส่ย่าม ห้าม ไปไหนมาไหนรูปเดียว และให้ระมัดระวัง กิริยามารยาท”

14 ด้วยพระจริยวัตรที่งดงาม และเรียบง่าย เคร่งครัด ในพระธรรมวินัย จึงทำให้ ศิษยานุศิษย์และผู้ที่ได้พบ ต่างเลื่อมใสศรัทธาในความไม่ถือพระองค์ ที่สำคัญ พระองค์มักมีธรรมะอันเป็นคำสอน ที่แฝงไว้ด้วยปริศนาธรรมอันลึกซึ้งให้สาธุชน ได้นำไปประพฤติปฏิบัติอีกด้วย

<http://www.thairnews.com>

13

แม้จะทรงเป็นพระผู้ใหญ่ แต่ก็ไม่เคยถือพระองค์กับญาติโยมที่มาทำบุญเลย ทรงมีความเป็นอยู่เรียบง่าย ภูมิที่ประทับเป็นเพียงห้องเล็กๆ และแม้จะมี ตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาส แต่ก็ไม่จำวัดทับที่เจ้าอาวาสองค์ก่อน เพราะถือว่าเป็นครูบาอาจารย์ ทั้งยังทรงเป็นพระผู้ใหญ่ที่สมณะ ไม่ใช่เงิน ไม่มีรถส่วนตัว ที่หรรษา ใช้เพียงรถนิสน์สี่คันเก่าๆ ที่ลูกศิษย์ถวายเพื่อไปปฏิบัติศาสนกิจสำคัญเท่านั้น พระองค์ตรัสเสมอว่า เป็นสมเด็จก็นั่งรถแท็กซี่หรือนั่งรถตุ๊กๆ ได้

ในเดือนมิถุนายน 2560 นี้ พระองค์จะมีพระชนมายุครบ 90 พรรษา แต่ยังมีพระพลานามัยแข็งแรง เนื่องจากทุกๆ เช้ามีตจะทรงเดินจงกรมรอบพระอุโบสถ ทั้งยังทรงเคร่งครัด เรื่องการฉันพระกระยาหาร ทรงฉันผักผลไม้และเนื้อปลาเป็นหลัก โดยยึดหลักที่ว่า ข้าว 1 คำเคี้ยวนาน 36 ครั้ง เพื่อจะได้ไม่เป็นการกับกระเพาะอาหารและลำไส้

คำสอนและคติธรรม

“อยู่ให้เขาเบาใจ ยามจากไปให้เขาอาลัยถึง ไม่ใช่อยู่ให้เขาหนักใจ จากไปให้เขาโล่ง”
 “อย่าทำเป็นตากระหู่ หูกระหะ...ตากระหู่ กระหู่คืออะไร คือต้นส้าวบ้าน...แล้วที่เขาเรียกต้นกระหู่ เพราะมันมีตา แต่มันมองไม่เห็นอะไร ส่วนคำว่า หูกระหะ เป็นการเปรียบเทียบว่า อย่าทำเป็นไม่ได้ยินอะไรเหมือนหูกระหะ ได้ยินก็ต้องให้มันถึงใจหน่อย คิดหน่อย อะไรดีก็เก็บไว้ อะไรไม่ดีก็ทิ้งไป”
 “เขาสอนก็ฟัง เขาทำก็ดู เรียนรู้แล้วปฏิบัติ ลงท้ายกลายเป็นสัตว์นรก แต่ถ้าเขาสอนก็ไม่จำ เขาทำก็ไม่ดู เรียนรู้ก็ไม่ปฏิบัติ ลงท้ายกลายเป็นควาย”

ที่มา: ภูเขา โหตุ สังฆราช ๑

ขอขอบคุณข้อมูลและภาพ

มติชนออนไลน์ www.matichon.co.th, ไทยรัฐออนไลน์ www.thairath.co.th, สำนักข่าวไทย อสมท, เนชั่นทีวี, อมรินทร์ทีวี, www.dailynews.co.th